

ЦИВІЛІСТИКА

ВОЙЦЕХОВСЬКА І. М.,
аспірант кафедри господарського права,
юридичного факультету
(Київський національний університет
імені Тараса Шевченка)

УДК 347.764 (477)

**ПЕРЕСТРАХОВЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ:
СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

У статті досліджено сучасний стан нормативно-правового забезпечення перестрахової діяльності як окремого й особливого різновиду господарської діяльності. Зокрема, зроблено висновок про недосконалість чинного законодавства у відповідній сфері, у зв'язку із чим запропоновано конкретні шляхи його реформування й модернізації.

Ключові слова: перестраховування, перестрахова діяльність, перестрахове законодавство.

В статье исследуется современное состояние нормативно-правового обеспечения перестраховочной деятельности как отдельного и особого вида хозяйственной деятельности. В частности, сделан вывод о несовершенстве действующего законодательства в соответствующей сфере, в связи с чем предлагаются конкретные пути его реформирования и модернизации.

Ключевые слова: перестрахование, перестраховочная деятельность, перестраховочное законодательство.

The paper investigates and analyzes the current state of the regulatory framework of reinsurance activities as a separate and a special kind of economic activity. In particular, it gives the conclusion about the imperfection of the current legislation in the relevant field, and therefore, proposes concrete ways of its reformation and modernization.

Key words: reinsurance, reinsurance activities, reinsurance legislation.

Вступ. Актуальність теми дослідження обумовлена сучасним станом та існуючими проблемами нормативно-правового забезпечення перестрахової діяльності в Україні. На сьогодні, незважаючи на надважливе значення перестраховування для вітчизняного страхового ринку та системи господарювання нашої держави в цілому, український законодавець не приділяє значної уваги такому виду підприємницької діяльності, як її правова регламентація.

У науковій літературі це питання так само не знайшло свого відображення та не було висвітлено повною мірою. А тому теоретична основа досліджуваної проблеми є досить обмеженою та складається з незначної кількості праць, присвячених її окремим аспектам, авторами яких є С.В. Дедіков, Д.Е. Дмитрієва, О.Д. Заруба, О.М. Залетов, С.С. Осадець, Л.Н. Клоченко, В.В. Ничипоренко, Н.Б. Пацурія, К.Г. Семенова.

Постановка завдання. Метою статті є комплексне дослідження існуючого нормативного масиву, яке так чи інакше присвячене врегулюванню перестрахової діяльності, а також

виявлення його основних недоліків із метою внесення пропозицій щодо його реформування й подальшої модернізації.

Результати дослідження. Варто зазначити, що у світовій практиці існує два способи законодавчого врегулювання відносин перестраховування. Перший спосіб, який полягає в недопустимості поширення норм страхового законодавства на перестрахові відносини, застосовується в більшості економічно розвинених держав, що займають провідні позиції у світовому перестраховуванні [3, с. 41], зокрема Німеччині, Франції, Італії, Бельгії, Швейцарії та ін. У цих країнах соціально-економічний інститут перестраховування регулюються нормами цивільного й господарського законодавства, а також лише загальними принципами спеціального законодавства про страхування. Окрім того, у цих країнах надзвичайно важливого значення набуває такий регулятор перестрахових відносин, як звичай ділового обороту.

Другий спосіб нормативного врегулювання перестрахових відносин, який ґрунтується на застосуванні до перестраховування за аналогією норм страхового законодавства, знаходить своє відображення, наприклад, у законодавстві Російської Федерації [4]. Зазначений підхід (за винятком поодиноких випадків спеціалізованого законодавчого врегулювання) застосовується також у законодавстві України. Проте його використання, враховуючи особливе значення та зміст перестраховування, а також самостійний і незалежний від страхової характер перестрахової діяльності, на наш погляд, є невиправданим і недоцільним. С.В. Дедіков справедливо відзначає: «Подібна спроба регулювання перестраховування за допомогою норм страхового законодавства здатна підірвати основну парадигму перестрахових відносин» [3, с. 44].

Існування такої ситуації, пов'язано з тим, що українське законодавство не відмежовує перестраховування від страхування та визнає його винятков різновидом останнього. Аналогічної думки вітчизняний законодавець дотримується й стосовно перестрахової діяльності, не визнаючи її самостійним і незалежним від страхової видом підприємницької діяльності.

Відтак на сьогодні перестрахова діяльність в Україні врегулюється нормами законодавства про страхову діяльність у частині, що може бути застосована до перестраховування, та складається з:

– загального законодавства, або законодавства загальної дії, яке регулює підприємницьку діяльність як таку та поширюється на всіх суб'єктів підприємництва. До нього, зокрема, відносяться: 1) норми Конституції України (про власність, про підприємництво, про компетенцію вищих органів державної влади в нормативному регулюванні підприємницької діяльності тощо); 2) Господарський кодекс України та Цивільний кодекс України, закони України «Про підприємництво», «Про господарські товариства», «Про акціонерні товариства», «Про цінні папери і фондовий ринок», «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців», «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів одержаних злочинним шляхом», «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про захист економічної конкуренції», «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку»; 3) укази й розпорядження Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, нормативні акти господарських міністерств і відомств, а також інші нормативно-правові акти з питань організації та здійснення підприємницької діяльності;

– спеціального законодавства, норми якого поширюються винятково на суб'єктів страхової діяльності (згідно із законодавчим підходом) і суб'єктів перестрахової діяльності, до якого належать: 1) Закон України «Про страхування» та закони, що вносять зміни до цього закону [7], 2) постанови Верховної Ради України з питань страхової діяльності [19], 3) постанови Кабінету Міністрів України [8; 20], відомчі акти Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 21], а також інші нормативно-правові акти компетентних органів, які за аналогією врегулювання страхової діяльності визначають правові засади перестрахової діяльності.

Таким чином, нормативно-правове регулювання перестрахової діяльності відбувається переважно за допомогою системи спеціального страхового законодавства, що регламен-

тує порядок здійснення страхової та, відповідно, перестрахової діяльності як її частини, не встановлюючи для них, як правило, відмінних законодавчих вимог. Система загального законодавства, визначаючи правові основи здійснення будь-якого виду господарської діяльності, поширюється на перестрахову діяльність також опосередковано, адже визнає останню лише одним із напрямів страхової діяльності.

Разом із тим у системі страхового законодавства України існують і спеціалізовані нормативно-правові акти, які регулюють окремі питання здійснення винятково перестрахової діяльності. До них відносяться такі: Постанова Верховної Ради України «Про прийняття за основу проекту Закону України про внесення змін до статті 2 Закону України «Про страхування» щодо відміни вимоги про здійснення перестраховування лише в країнах-членах СОТ» від 13 січня 2011 р. № 2945-VI; Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та вимог щодо здійснення перестраховування у страховика (перестраховика) нерезидента» від 4 лютого 2004 р. № 124; розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, «Про затвердження Порядку надання страховиками (цедентами, перестраховальниками) інформації про укладені договори перестраховування з страховиками (перестраховиками) нерезидентами до Нацкомфінпослуг» від 4 червня 2004 р. № 914 та «Про затвердження Порядку засвідчення довідок про перестраховування відшкодування (виплату) за договором перестраховування, укладеним з перестраховальником-нерезидентом» від 9 липня 2010 р. № 568, а також інші акти компетентних органів із питань перестрахової діяльності.

Однак зазначені акти забезпечують лише фрагментарне врегулювання перестрахової діяльності, а саме здійснюваної перестраховиками-нерезидентами як у частині надання національними страховиками/перестраховиками перестрахових послуг останнім, так і здійснення нерезидентам перестрахової діяльності на нашому перестраховому ринку. Крім того, вони виступають стримуючим фактором для можливості провадження перестрахової діяльності цими суб'єктами на території України, оскільки містять норми, якими фактично встановлюються обмеження для їх допуску на вітчизняний перестраховий ринок. А тому, на жаль, існування таких спеціалізованих нормативно-правових актів не лише не вирішує проблеми відсутності належного законодавчого врегулювання перестрахової діяльності, а й створює додаткові перешкоди в його здійсненні.

Також до спеціалізованих актів у сфері перестрахової діяльності належать Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження форми декларації страховика про операції з перестраховування» від 13 червня 2002 р. № 821, Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг «Про затвердження Порядку реєстрації договорів перестраховування» 28 березня 2011 р. № 153, Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку складання та подання декларації страховика про операції з перестраховування» від 25 липня 2002 р. № 582 та інші акти компетентних органів із відповідних питань.

Проте основним недоліком зазначених актів є те, що вони хоча й виділяють серед інших операцій, здійснюваних страховиком/перестраховиком, операції з перестраховування, однак жодним чином не розмежовують страхову й перестрахову діяльність, не вказують на їх специфіку чи особливості провадження та, відповідно, прирівнюють між собою суб'єктів, що її здійснюють.

Так, вищенаведене дозволяє зробити висновок про те, що нормативно-правова база, яка присвячена окремим аспектам здійснення перестрахової діяльності в нашій країні, не надає можливості визначитися з нею (перестраховою діяльністю) як із самостійним та особливим видом підприємництва, що є суттєвою проблемою, для вирішення якої існує нагальна потреба формування окремої системи перестрахового законодавства, яка враховувала б усі особливості відповідної діяльності та забезпечила б на основі цього її адекватне нормативне регламентування. Адже з впевненістю можна стверджувати, що результативність тієї чи іншої господарської діяльності прямо залежить від ступеню досконалості й ефективності відповідного законодавства, яким визначаються її правові засади.

Також треба наголосити, що виконання поставленого завдання є неможливим без врахування досвіду інших держав. А тому серед нормативних джерел, які стосуються здійснення перестрахової діяльності, варто також приділити увагу міжнародному законодавству. У сучасних умовах на розвиток і подальше вдосконалення національного законодавства воно має досить вагомий вплив. Адже інтеграція України в ЄС неможлива без приведення українського законодавства у відповідність до його права. Процес адаптації, розпочатий із моменту набрання чинності Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами і їх державами-членами, згідно з якою наша держава проголошує розпочатим процес наближення свого законодавства до права ЄС, не є простою справою, враховуючи складність і значний обсяг нормативного матеріалу в усіх пріоритетних напрямках адаптації [6, с. 158].

Однак підписання Президентом України Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27 червня 2014 р. та її ратифікація (у зв'язку із чим Верховною Радою України 16 вересня 2014 р. було прийнято відповідний Закон України № 1678-VII [22]) лише підтверджують бажання нашої держави рухатися в цьому напрямі. Також варто відзначити, що з 1 листопада 2014 р. в Україні розпочався процес тимчасового застосування окремих Розділів зазначеної Угоди про асоціацію, а з 1 січня 2016 р. цей процес буде поширюватися й на розділ IV, що має назву «Торгівля та пов'язані з торгівлею питання» [2].

Зокрема, узгодження норм законодавства України про перестрахову діяльність, зважаючи на його недоліки, з відповідними нормами законодавства ЄС має здійснюватися на основі положень, встановлених такими актами: 1) Директивою Ради 64/225/ЄЕС від 25 лютого 1964 р., якою скасовуються обмеження свободи заснування підприємницької діяльності й надання послуг у сфері перестраховування залежно від національності чи місця знаходження компанії, яка надає послуги перестраховування; 2) Директивою 2005/68/ЄС, якою встановлюється обов'язковість отримання окремої ліцензії на право здійснення перестрахової діяльності як для новостворених суб'єктів господарювання, що бажають спеціалізуватися на перестраховуванні (перестраховиків), так для і суб'єктів, які вже мають дозвіл на провадження тих чи інших видів страхування (страховиків) і бажають розширити сферу власної діяльності; крім того, визначає організаційно-правову форму, у якій має бути створено відповідний суб'єкт перестрахової діяльності, а саме акціонерне товариство – так зване Європейське товариство (компанію), відповідно до Постанови Ради ЄС № 2157/2001 про статут європейської компанії та Директиви Ради ЄС 2001/86/ЄС 2001 р., що доповнює статут європейської компанії стосовно участі працівників.

Разом із тим український законодавець має усвідомлювати, що проблема адаптації законодавства України, у тому числі господарського, фактично має вирішуватися саме в контексті взаємодії складних систем (ЄС і національної держави), а не перетворення їх на єдине ціле [1, с. 161]. Тому процес зближення законодавства України про перестрахову діяльність до європейського законодавства має полягати не в простому копіюванні відповідних норм, а в їх вибіркового запозиченні з врахуванням стану та потреб вітчизняної економіки й перестрахового ринку.

Отже, нормативно-правова регламентація перестрахової діяльності на сучасному етапі в Україні характеризується наявністю таких проблем:

- опосередкованістю поширення норм системи загального законодавства про підприємництво на перестрахову діяльність;
- здійсненням регулювання здебільшого за допомогою норм спеціального законодавства про страхову діяльність;
- існуванням вибіркового врегулювання окремих напрямів перестрахової діяльності;
- невідповідністю існуючої системи законодавства вимогам законодавства ЄС.

Невирішення зазначених проблем призведе до того, що забезпечення ефективного захисту майнових інтересів страховиків як споживачів перестрахових послуг і, відповідно, фор-

мування надійного страхового ринку будуть практично неможливими. На сьогодні в Україні вже склалася ситуація, у якій, з одного боку, фактично відсутня зацікавленість вітчизняних суб'єктів господарювання в провадженні перестрахової діяльності, що проявляється в існуванні досить незначної кількості відповідних професійних перестрахових компаній, а з іншого – відсутнє бажання й довіра споживачів цих послуг звертатися за перестраховим захистом до зазначених суб'єктів, перевага надається іноземним страховим/перестраховим компаніям.

Так, реалії чинного законодавства України доводять необхідність розмежування страхової й перестрахової діяльності як на теоретичному, так і на практичному рівнях [6, с. 187]. Саме тому здійснення перестрахової діяльності вимагає самостійного законодавчого врегулювання.

А отже, основними напрямками реформування й модернізації вітчизняного законодавства у сфері перестрахової діяльності, на нашу думку, мають стати такі:

- 1) прийняття Закону України «Про перестраховування та перестрахову діяльність»;
- 2) адаптація законодавства України до законодавства ЄС;
- 3) створення системи підзаконних актів, які регулюватимуть окремі питання здійснення перестрахової діяльності;
- 4) доповнення загального законодавства нормами, присвяченими особливостям правового регулювання перестрахової діяльності.

Прийняття окремого Закону України «Про перестраховування та перестрахову діяльність». Визнання перестрахової діяльності особливим окремим видом господарської діяльності потребує комплексного вирішення цього питання, зокрема створення відповідної системи спеціального законодавства. У зв'язку із цим існує гостра необхідність у розробці та прийнятті окремого Закону України «Про перестраховування та перестрахову діяльність» як основоположного акта в цій сфері. Існування такого закону дозволило б законодавчо визначити поняття «перестраховування» та «перестрахова діяльність», а також розкрити зміст таких понять, як «перестраховий випадок», «перестраховий платіж», «перестраховий внесок», «перестрахова премія» та інші; встановити суб'єктів, які можуть виступати перестраховиками (закріпити основні законодавчі вимоги до суб'єктів, які бажають займатися перестраховою діяльністю) та перестраховувальниками; визначити істотні умови договору перестраховування, встановити особливості порядку укладання таких договорів, а також передбачити відповідальність за невиконання відповідних договірних зобов'язань; визначити засади здійснення державного нагляду та контролю за перестраховою діяльністю тощо.

Адаптація законодавства України до законодавства ЄС. З метою вдосконалення системи вітчизняного законодавства існує нагальна потреба в оновленні змісту існуючої нормативної бази, присвяченої врегулюванню перестрахової діяльності, керуючись стандартами законодавства ЄС.

Відтак пропонуємо прийняти окремий нормативно-правовий акт – Ліцензійні умови провадження перестрахової діяльності, а також передбачити ним обов'язковість отримання спеціальної ліцензії на здійснення перестрахової діяльності; закріпити низку інших підвищених вимог до порядку створення та функціонування перестраховиків як самостійних суб'єктів господарювання, а саме до організаційно-правової форми, до мінімального розміру статутного капіталу та порядку його формування, до форм фінансової та бухгалтерської звітності, до професійних якостей учасників тощо.

Необхідність вчинення зазначених дій пов'язана з об'єктивною потребою здійснення перестрахової діяльності як окремого й самостійного виду діяльності окремими суб'єктами господарювання – перестраховиками, яких не можна ототожнювати зі страховиками. Проте специфіка вітчизняного страхового ринку, а також практика проведення перестрахової діяльності в Україні обумовлюють необхідність залишити на перехідний період (до 5 років) законодавчо встановлену можливість для страхових компаній здійснювати операції з вхідного перестраховування, що забезпечить можливість здійснити «м'який перехід» від «комбінованого перестраховування» до перестраховування, за яким відповідні послуги будуть надаватися винятково спеціалізованими перестраховими компаніями.

У зв'язку із цим із закінченням вказаного періоду також існує необхідність створення окремих державних реєстрів, а саме: 1) реєстру перестраховиків-резидентів і філій перестраховиків-нерезидентів України; 2) реєстру перестраховиків брокерів-резидентів і перестраховиків брокерів-нерезидентів України, а також внесення відповідних змін до чинного законодавства, яким на сьогодні врегульовується питання ведення реєстрів зазначених суб'єктів [9; 14].

Також пропонуємо скасувати вищезазначені дискримінаційні нормативно-правові акти, які порушують права перестраховиків-нерезидентів на вільне здійснення перестрахової діяльності в Україні.

Разом із тим гарантування повної свободи здійснення перестрахової діяльності є неможливим без переходу від жорсткої системи контролю за нею (перестраховою діяльністю) до її ліберального регулювання, а саме переходу до пруденційного нагляду. Такий процес має супроводжуватися створенням саморегулювних організацій (асоціацій та об'єднань перестраховиків), які будуть здійснювати нагляд за діяльністю своїх членів, стимулювати їх до надання якісних перестрахових послуг.

Однак повністю відмовлятися від державного впливу на сучасному етапі розвитку перестрахового ринку в нашій державі не варто, особливо під час перехідного періоду. За таких умов держава має втручатися у відповідний процес доти, доки його суб'єктами не буде сформовано усталеної практики ведення перестрахового бізнесу та не усвідомлено необхідності дотримання правил ділової етики в цій сфері.

Створення системи підзаконних актів, які регулюватимуть окремі питання здійснення перестрахової діяльності. З метою забезпечення ефективності організації та здійснення перестрахової діяльності вважаємо за необхідне створити систему підзаконних актів, якими б детально визначалися порядок та умови допуску до відповідної діяльності, а також особливості її подальшого провадження.

До цієї системи варто віднести акти, які будуть регулювати такі питання:

- створення й ведення єдиного державного реєстру перестраховиків-резидентів і філій перестраховиків-нерезидентів України;
- встановлення розміру плати за видачу ліцензії на здійснення окремого виду перестрахової діяльності;
- визначення методики формування та розміщення перестрахових резервів під час перестраховування особливо великих і небезпечних ризиків;
- встановлення порядку реєстрації та ведення державного реєстру перестрахових брокерів-резидентів і перестрахових брокерів-нерезидентів України;
- встановлення порядку реєстрації й ліквідації філій перестраховиків-нерезидентів;
- визначення особливостей здійснення державного нагляду за перестраховою діяльністю;
- встановлення порядку складання та подання декларації за результатами діяльності перестраховика;
- встановлення порядку складання й подання звітності суб'єктів перестрахової діяльності та ін.

Також на основі розробленої системи нормативно-правових актів варто внести зміни до системи чинного страхового законодавства шляхом виключення з неї відповідних положень про перестрахову діяльність.

Доповнення загального законодавства нормами, присвяченими особливостям правового регулювання перестрахової діяльності. Варто звернути увагу на те, що перестрахова діяльність, як і будь-який інший вид господарської діяльності, потребує законодавчого врегулювання не лише нормами спеціального, а й загального законодавства. Тому визначення та загальна характеристика перестрахової діяльності як специфічного виду підприємництва має знайти своє відображення в системі загального законодавства, зокрема в Господарському кодексі України (далі – ГКУ).

Правова регламентація договірних відносин перестраховування, на нашу думку, також має здійснюватися за допомогою норм ГКУ (як основного нормативного акта, що встановлює

особливості договірних відносин у сфері господарювання), які визначатимуть предмет договору перестраховання, його форму, момент набрання чинності, істотні умови, строк дії, права й обов'язки сторін тощо, а не за допомогою норм Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ) у контексті договірних відносин страхування, як це відбувається сьогодні (ст. 987 ЦКУ) [23]. Відтак необхідно внести такі зміни до ЦКУ та ГКУ: 1) виключити ст. 987 «Договір перестраховання» із ЦКУ; 2) доповнити § 2 гл. 35 ГКУ ст. 354-1 «Договір перестраховання» [5, с. 36–37].

Договірні відносини перестраховання є нічим іншим, ніж майново-господарськими відносинами, які виникають між перестраховиком і перестраховальником із приводу надання останньому перестрахових послуг, а тому виступають фрагментом перестрахової діяльності як окремого й особливого виду господарської діяльності, що підлягає врегулюванню нормами ГКУ.

Окрім того, у зв'язку з необхідністю прийняття окремих Ліцензійних умов провадження перестрахової діяльності, а також із набранням чинності новим Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності» (відповідно до якого одним із видів господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, є діяльність із надання фінансових послуг) також потрібно внести зміни до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» шляхом включення до визначеного переліку видів фінансових послуг також послуг у сфері перестраховання, а саме доповнити п. 1 ст. 4 зазначеного закону пп. 9-1 такого змісту: «послуги у сфері перестраховання».

Що стосується локального регулювання перестрахової діяльності, то в більшості вітчизняних страхових і перестрахових компаній воно забезпечується спеціально розробленими програмами з перестраховання окремих видів ризиків, або програми перестрахового покриття. Такі програми з урахуванням можливостей і потреб відповідних компаній визначають умови здійснення ними вхідного й вихідного перестраховання. Однак, враховуючи те, що вітчизняний перестраховий ринок знаходиться в стані трансформації та постійного розвитку, зазначені локальні акти, як правило, спрямовані на врегулювання саме вихідного перестраховання та лише в поодиноких випадках стосуються вхідного перестраховання.

Висновки. Отже, на підставі вищезазначеного можемо зробити висновок про незадовільний стан вітчизняного законодавства у сфері перестрахової діяльності, зумовлений небажанням українського законодавця відмежовувати цю діяльність від страхової діяльності та забезпечити її належну нормативно-правову регламентацію.

Вирішення ж існуючої проблеми відсутності адекватного нормативно-правового регулювання перестрахової діяльності, як і багатьох інших проблем у сфері перестраховання, пов'язано зі зміною законодавчого підходу до розуміння сутності перестраховання й перестрахової діяльності, а також із його відповідним нормативним закріпленням. У зв'язку із цим існує нагальна потреба в реформуванні та подальшій модернізації чинного законодавства України.

Список використаних джерел:

1. Беляневич О.А. Господарське договірне право України (теоретичні аспекти) / О.А. Беляневич. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 592 с.
2. Вербальна нота (щодо часткового застосування на тимчасовій основі положень Угоди про асоціацію) : Нота Ради Європи від 30 вересня 2014 р. № SGS14/12029 // Офіційний вісник України. – 2014. – № 83. – Ст. 2368.
3. Дедиков С.В. Перестрахование и страховое законодательство / С.В. Дедиков // Хозяйство и право. – 2004. – № 11. – С. 39–47.
4. Клоченко Л.Н. Правовое регулирование перестрахования: международный опыт / Л.Н. Клоченко // Юридическая и правовая работа в страховании. – 2007. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lawmix.ru/bux/57428/>.
5. Пацурия Н.Б. Окремі теоретико-практичні проблеми регулювання правовідносин у сфері здійснення перестрахової діяльності / Н.Б. Пацурия // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Серія «Юридичні науки». – 2012. – Вип. 92. – С. 33–37.

6. Пацурія Н.Б. Страхові правовідносини в сфері господарювання : проблеми теорії та практики : [монографія] / Н.Б. Пацурія. – Ніжин, 2013. – 504 с.
7. Про внесення змін до Закону України «Про страхування» : Закон України від 4 жовтня 2001 р. № 2745-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 7. – Ст. 50.
8. Про встановлення розміру плати за видачу ліцензії на проведення конкретного виду страхування : Постанова Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2005 р. № 286 // Урядовий кур'єр. – 2005. – № 78.
9. Про Єдиний державний реєстр страховиків (перестраховиків) України : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг від 5 грудня 2003 р. № 155 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 52. – Ст. 2842.
10. Про затвердження Вимог до рейтингів фінансової надійності (стійкості) страховиків та перестраховиків-нерезидентів та порядку їх підтвердження : Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 11 липня 2013 р. № 2262 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 66. – Ст. 2415.
11. Про затвердження Ліцензійних умов провадження страхової діяльності : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг від 28 серпня 2003 р. № 40 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 38. – Ст. 2047.
12. Про затвердження Положення про внесення інформації про юридичних осіб, які мають намір набути статусу страховиків (перестраховиків), до Державного реєстру фінансових установ : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг від 22 листопада 2005 р. № 4934 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 51. – Ст. 3221.
13. Про затвердження Положення про здійснення нагляду за діяльністю філій страховиків-нерезидентів та застосування заходів впливу за порушення ними законодавства про фінансові послуги та про внесення змін до деяких нормативно-правових актів : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг від 16 листопада 2006 р. № 6426 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 1. – Ст. 54.
14. Про затвердження Положення про реєстрацію страхових та перестрахових брокерів і ведення державного реєстру страхових та перестрахових брокерів : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг від 28 травня 2004 р. № 736 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 26. – Ст. 1721.
15. Про затвердження Порядку ліквідації філій страховиків-нерезидентів : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг від 7 грудня 2006 р. № 6504 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 3. – Ст. 108.
16. Про затвердження Порядку реєстрації філій страховиків-нерезидентів : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг від 19 липня 2006 р. № 6021 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 38. – Ст. 2600.
17. Про затвердження Порядку складання та подання звітності страхових та/або перестрахових брокерів : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг від 4 серпня 2005 р. № 4421 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 35. – Ст. 2160.
18. Про затвердження форми повідомлення страхового та/або перестрахового брокера-нерезидента про намір здійснювати діяльність на території України та Порядку заповнення форми повідомлення страхового та/або перестрахового брокера-нерезидента про намір здійснювати діяльність на території України : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг від 21 серпня 2008 р. № 1001 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 82. – Ст. 2787.
19. Про порядок введення в дію Закону України «Про страхування» : Постанова Верховної Ради України від 7 березня 1996 р. № 86/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 18. – Ст. 79.
20. Про порядок провадження діяльності страховими посередниками : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1996 р. № 1523 // Урядовий кур'єр. – 1997 – № 10.
21. Про порядок формування статутного капіталу страховика цінними паперами : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг від 13 листопада 2003 р. № 124 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 48. – Ст. 2550.

22. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Закон України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 40. – Ст. 2021.

23. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 461.

МІЩУК І. В.,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри конституційного права
та галузевих дисциплін
(Навчально-науковий інститут права
Національного університету водного
господарства та природокористування)

УДК 616-089.843:34

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТРАНСПЛАНТОЛОГІЇ ОРГАНІВ І ТКАНИН ЛЮДИНИ ТА ЗАКОНОДАВЧІ ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

У статті проведено аналіз проблем розвитку трансплантації органів і тканин людини, виокремлено основні стримуючі фактори розвитку трансплантології. Запропоновано законодавчі шляхи подолання вказаних проблем.

Ключові слова: трансплантація органів і тканин людини, трансплантологія, комерціалізація, презумпція згоди померлого.

В статье проведен анализ проблем развития трансплантации органов и тканей человека, выделены основные сдерживающие факторы развития трансплантологии. Предложены законодательные пути решения указанных проблем.

Ключевые слова: трансплантация органов и тканей человека, трансплантология, коммерциализация, презумпция согласия умершего.

The article analyzes problems of transplantation of organs and human tissues, singled out the basic constraints of transplantation. A legislative ways of overcoming these problems.

Key words: transplantation of organs and human tissues, transplantation, commercialization, presumed consent of the deceased.

Вступ. Сьогодні не викликає сумніву, що трансплантація органів і тканин людського тіла є вагомим досягненням та успіхом сучасної медицини. За допомогою цього виду медичного втручання можна покращити здоров'я пацієнта, а іноді навіть врятувати життя. Однак у цій сфері є певні прогалини й проблеми регулювання, які необхідно вирішити на законодавчому рівні.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз проблем розвитку трансплантації органів і тканин людини та пошук законодавчих шляхів їх вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема трансплантології була предметом дослідження таких науковців, як М. Авдєєва, В. Глушков, М. Малєїн, А. Селіванов,

